

II

Mặc dầu Tiếp hết lời khuyên lơn các bạn nên bình tĩnh, nhưng cuộc tranh đấu của thầy thợ sở Ba Son cũng nổ bùng vào sáng hôm sau.

Tựa như quả bong bóng bị dồn hơi cứng quá nó phải nổ, thầy thợ bị đè ép nhiều ngày gây nên niềm công phẫn, họ cần đồng lương để sống, đồng lương bị chặn đứng, chủ Tây lại còn vu cáo để bỏ tù Tốt và đuổi Tiếp là hai người mà họ mến nhưt.

Buổi sáng hôm đó kiếng gọi vào làm, hơn năm trăm công nhân đứng ý ngoài cửa đòi thả Tốt và gọi Tiếp trở vào làm.

Trước đó mười phút Mãnh cầm đầu một tốp người đón đánh Cai Mầu sặc máu. Mãnh bị bắt, Cai Mầu đi nhà thương.

Tình thế trở nên nghiêm trọng, chủ Tây cầu cứu sở cảnh sát đem lính đến giải tán, hơn mười người bị điệu về bót.

Chủ Tây cho rằng Tiếp đã xúi giục cuộc làm reo. Mật thám liền lùng bắt Tiếp.

Tin này đến tai Bội giữa lúc đang ngồi bán tại chợ. Bội vội dọn dẹp bánh trái kêu xe chở về nhà rồi qua Vĩnh Hội cho Tiếp hay. Bội không gặp Tiếp, quay về nhà, thấy một thằng bé đem thư đến. Mở thư ra đọc thì là thư của Tiếp.

Em Bội

Anh quá nóng nảy, gây ra tình thế rắc rối khó thu xếp được. Mọi chuyện chắc em đã biết. Anh tạm xa em trong ít lâu tránh sự bắt bớ. Chúng ta sẽ tái ngộ, anh tin rằng chính nghĩa quốc gia sẽ thắng.

Chúc em đầy đủ sức khỏe, góp công tranh đấu với đồng bào.

*Anh của em,
TIẾP.*

Bội nắm chặt bức thư của Tiếp trong tay, chị muốn viết vài hàng khuyến khích người yêu, nhưng xét thấy vô ích. Tiếp đã có thừa nguồn khích lệ để dẫn thân trên con đường gai góc. Tiếp đâu phải là kẻ yếu hèn cần đến sự nâng đỡ tinh thần.

Nhưng Tiếp đi đâu? Bội nhớ có lần Tiếp đưa mình đến chơi tại một lò than trên quốc lộ 16, Tiếp giới thiệu vài thanh niên cùng một lứa và nói rằng họ là bạn tốt cùng một chí hướng với mình.

Quả thật thế, mấy hôm lưu lại nơi lò than, Bội có dịp chứng kiến tình bạn thanh cao của các thanh niên cùng chung lý tưởng. Họ săn sóc Tiếp, bàn bạc chuyện xa chuyện gần với Tiếp, thân mật như anh em một nhà.

Mỗi khi cần tránh cảnh phồn hoa náo nhiệt, hoặc cần một chỗ thanh tịnh để nghiền ngẫm điều gì Tiếp đều đến lò than trên quốc lộ 16.

Lần này Bội chắc chắn Tiếp đi về lối ấy.

Tuy nhiên, Bội có hơi yên lòng. Tiếp mà trốn về đó thì mật thám Tây đừng mong truy ra.

Hình ảnh Tiếp chập chờn hiện ra trước mắt Bội, khiến chị cảm động, ngậm ngùi. Tiếp mông lo tranh đấu cho quyền lợi chung mà không hề nghĩ đến tuổi xuân của mình. Không lúc nào thấy Tiếp mặc bộ quần áo thẳng nếp, cạo gọt tóc tai nhẵn nhụi như một số thanh niên trang lứa. Cả ngày đêm đều bận rộn hết chuyện này đến chuyện khác. Với chiếc xe đạp cũ mèm Tiếp cong lưng đạp khắp Sài Gòn, Chợ Lớn, Gia Định², không một ngõ hẻm nào là không có bóng

² Đề ý cách viết các từ này ngày xưa.

Tiếp len vào. Ít khi nghe Tiếp than mệt nhọc hay chán nản. Nhiều người thầm phục sự kiên nhẫn chịu thương chịu khó của Tiếp.

Là một thanh niên trí thức Tiếp lại sống thuần với cốt cách của người bình dân.

Chính cái cách sống của Tiếp ảnh hưởng mạnh đến cuộc đời của Bội gây cho Bội một ý thức tranh đấu tiềm tàng.

Cách mạng tháng tám bước vào một đêm mưa gió, Bội theo Tiếp đến chùa Ngọc Hoàng dự cuộc hội họp. Đến khuya, rã hội, trời mưa lớn, mưa kéo dài từ giờ này qua giờ khác, nước theo máng xối chảy ào ào.

Không thể ra về, phần thì mệt mỏi, Tiếp và Bội ngồi song song dựa vào vách tường nói chuyện. Hồi lâu Tiếp ghé đầu ngủ quên. Đầu anh dần dần nghiêng qua một bên có thể rơi xuống gạch hay chạm vào tường.

Bội kịp thấy liền đưa vai ra đỡ. Bầy muỗi đói bay vãi tới cắn chích lung tung. Bội phải dùng mù xoa đuổi muỗi cho Tiếp ngủ.

Qua ba giờ sáng, mưa dứt hột, gà xung quanh eo óc gáy, Tiếp giật mình thức dậy thấy Bội hy sinh giấc ngủ để săn sóc giấc ngủ của mình, anh bồi hồi cảm động nói với Bội:

- Xin lỗi em, anh đã vô ý làm phiền em. Lần sao em nhớ đánh thức anh đừng để ngủ vô ý như vậy.

Bội nhớ mãi câu nói ấy của Tiếp.

Hai người ra khỏi chùa vào lúc sương tỏa mịt mù, trên trời cao mảnh trăng lưỡi liềm le lói.

Bây giờ Bội hồi tưởng lại rồi có cảm giác như sống qua giờ phút đầm thắm của hai nhà cách mạng Nguyễn Thái Học và Cô Giang.

Tiếp và Bội tuy không thể bì được với hai nhà cách mạng vang danh trong lịch sử, nhưng họ giống nhau ở chỗ có tấm lòng yêu nhau, yêu nước chân thành. Cả hai quyết noi gương tranh đấu của hai nhà cách mạng mà họ hằng kính mến.

Tự nhiên lòng Bội thấy êm ấm, bình thản trở lại, chị nhìn lên mấy khuôn ảnh trên vách lá.

Một bên là bức ảnh bán thân của thân phụ, một bên là ảnh chị mặc chiếc áo dài trong lớp nữ sinh trường Gia Long.

Ảnh chụp lúc Bội mười sáu tuổi, vẻ mặt nhí nhảnh tươi cười làm dáng.

Hồi ấy Bội còn thơ ngây chưa biết đời là gì, trường tranh đấu là chi. Bội thường hành diện với cái sống sa hoa đài các chẳng mấy khi nghĩ đến kẻ nghèo.

Cuộc tranh đấu chống thực dân của phái quốc gia dần dần ảnh hưởng đến tâm hồn Bội. Chị xúc động nhứt khi dự đám tang trò Ớn. Hàng nghìn nam nữ thanh niên học sinh bắt đầu thức tỉnh sau cái chết bi thảm ấy.

Bội đã biết Tiếp trong dịp này, khi Bội và Tiếp mỗi người mang một tràng hoa tang đặt trên nấm mộ. Hai người đứng song song tưởng niệm. Hồi lâu Tiếp quay lại khẽ hỏi Bội:

- Cô học trường nào?

- Nữ Học Gia Long.

- Cô có cảm tưởng gì trong lúc đứng trước mộ kẻ bạc mạng?

Bội lúng túng một hồi.

- Em thấy buồn.

- Chỉ có thể thôi à?

- Với lại tức nữa.

Tiếp hỏi tiếp:

- Sau khi đưa đám táng về cô sẽ làm gì?

Bội ấp úng trả lời:

- Em chưa biết...

Tiếp nói:

- Nếu cô cần sự giúp đỡ để học hỏi tôi sẽ đến tìm cô. Quý danh cô là chi?

- Dạ, Hoàng Kim Bội.

Lúc bảy giờ mọi người ùn ùn ra về. Tiếp theo nói chuyện với Bội một hồi xa mới từ biệt mà đi.

Lần thứ nhứt Bội nói chuyện với một thanh niên lạ. Bội được biết thanh niên tên Tiếp, có giọng nói dễ cảm. Chưa hiểu tranh đấu là thế nào, Bội vẫn thấy say sưa với hai chữ tranh đấu mà Tiếp nhắc đi nhắc lại nhiều lần.

Quang cảnh hàng vạn người nô nức tham gia đám táng hôm ấy và những lời nói đầy khích động của Tiếp là mối lửa nhạy nhứt nhen nhúm tinh thần tranh đấu trong tâm hồn Bội.

Từ hôm đó trở đi, thỉnh thoảng Bội nhận được một quyển sách của Tiếp gửi cho mượn. Bội chưa thích đọc sách nói về chính trị, Tiếp đón ở cửa hỏi thăm rồi khuyến khích Bội đọc nếu Bội muốn trở nên người tranh đấu.

Bây giờ Bội mới để ý thấy sách ấy của Jean Jacques Rousseau, Tôn Dật Tiên. Nề Tiếp, Bội chịu khó đọc, chỗ nào không hiểu Bội hỏi thì Tiếp cắt nghĩa liền.

Một hôm tình cờ Tiếp hỏi Bội về hai nhà cách mạng Nguyễn Thái Học và Cô Giang. Bội chỉ biết một cách lơ mờ. Tiếp liền thuật cho Bội nghe đoạn đời tranh đấu của hai nhà cách mạng quốc gia, đoạn hỏi Bội về cảm tưởng, Bội đáp:

- Họ thật đáng kính.

Tiếp nói:

- Tôi mong nếu cô không làm được như họ, thì cũng nên có cái tinh thần yêu nước như họ.

Về nhà Bội vẫn suy nghĩ, câu nói của Tiếp cứ lờn vờn trong đầu. "Nếu cô không làm được như họ, thì cũng nên có cái tinh thần yêu nước như họ."

Thế là nghĩa gì?

Bội chợt hiểu nó liên quan đến con người tranh đấu mà Tiếp đã nói hôm trước.

Nhờ có Tiếp giúp đỡ, dần dần Bội được giác ngộ. Mấy tháng sau nhân ngày tuần quốc của 13 nhà liệt sĩ ở Yên Bái. Bội và một số bạn bè hội họp ở trường để làm lễ truy niệm. Rủi ro bị bà giám đốc bắt được. Bội bị coi là người thủ xướng bị đuổi khỏi trường.

Hồi ấy các trường còn kèm tởa dưới chế độ thực dân khắc nghiệt, học sinh nào có chút ít ý thức chính trị đều bị trục xuất khỏi trường. Bội là một nạn nhân.

Từ ngày đi đưa đám táng trò Ôn về, Bội đã biết bực tức, đã hiểu thế nào là áp bức. Máu đang nóng, lòng đang hăng Bội muốn lao mình vào cuộc tranh đấu ngay ngặt vì còn vướng việc học.

Nay vì duyên cớ nhỏ nhen, Bội bị loại khỏi trường. Việc này làm cho Bội bực tức thêm, mạnh dạn bước vào trường tranh đấu.

Trở ngại đầu tiên là Bội bị cha từ.

Bội cúi xuống gầm bàn moi ra tờ báo cũ cầm lên đọc:

TỪ CON

Tôi xin có lời long trọng bố cáo cùng thân bằng quyến thuộc xa gần được biết:

Kể từ nay tôi không nhìn nhận Hoàng Kim Bội là con gái của tôi nữa vì nó ngỗ nghịch cãi lời cha mẹ bỏ nhà đi theo kẻ du hí, du thực.

Tôi đã gửi đơn đến toà án nhờ pháp luật chứng minh việc từ con, nay đăng bố cáo này để mọi người tường lãm.

HOÀNG VĂN TÂN

Hội đồng quận 5

Cả một quá khứ nặng nề lần lượt diễn ra trước mắt Bội.

Ngày ấy thân phụ chị đắc cử nghị viên đô thành cũng là ngày chị tỉnh ngộ. Chị hiểu nhờ đâu ông Tân đắc cử. Ông có nhiều tiền lại trung thành với chánh phủ bảo hộ. Bên ngoài thiên hạ cũng biết ông Tân dùng tiền mua thăm, bên trong Bội rõ thân phụ mình dựa vào thế lực thực dân để thắng cuộc.

Được người Tây ưu đãi, ông Tân không kể gì quyền lợi của quốc dân, đồng bào mình, ra mặt thù ghét cánh quốc gia đang âm thầm chiến đấu để lật đổ chế độ thực dân phong kiến thành lập chế độ Cộng Hoà.

Trong mấy năm khói lửa, nhân dân quá cực khổ vì sự bòn rút của thực dân. Những cảnh máu rơi thịt đổ của người Việt yêu nước không làm lay chuyển được tác lòng của ông Nghị Tàn.

Cho nên khi biết Bội, con gái mình tham dự đám táng trò Ớn, truy điệu nhà cách mạng Nguyễn Thái Học, ông ghét cay ghét đắng, nặng lời với Bội:

- Tao sẽ đuổi mày ra khỏi nhà nếu mày có hành động dấy loạn.

Biểu lộ lòng tôn kính những người yêu nước là hành động dấy loạn ư?

Bội tự hỏi và suy nghĩ:

- Ta có thể nào sống như mù như điếc trong gia đình quá cách biệt với chủng tộc của mình ư? Ta có tình cảm, ta đã hiểu thế nào là yêu nước, thế nào là đi ngược với lòng yêu nước, ta đành bưng tai bít mắt sống trong ao tù trường giả này ư?

Ta đã biết đau khổ nên không thể đứng nhìn đồng bào nheo nhóc trong cảnh khổ, ta phải ra khỏi ao tù trường giả dự vào cuộc tranh đấu, ta có lý tưởng ta cần phải phụng sự nó.

Lòng yêu nước kích thích Bội tận độ. Trong lúc hăng hái Bội say sưa với cái ý nghĩ bỏ nhà. Ngồi lại bàn giấy Bội viết một bức thư gửi ông Nghị Tàn.

Thưa cha,

Khi cha đọc bức thư này thì con đã ra khỏi nhà. Phải con ra đi. Đi như vậy khi không phải cha sẽ mắng con là đứa con bất hiếu.

Thưa cha đứa con bất hiếu cam nhận hết mọi lời mắng nhiếc của cha. Ra đi con tự thấy xót xa vì thiếu tình âu yếm của cha. Con đã khóc khi viết thư này.

Ra đi con không biết nói chi hơn, con xin để cha phán đoán.

Con cầu mong cha tha thứ cho.

Đứa con bất hiếu kính lạy.

BỘI

Đêm ấy, Bội ra khỏi nhà, chỉ đem theo một mớ áo quần cũ và chút ít tiền bạc. Tiếp không hay biết gì, mãi ba hôm sau, Tiếp thấy Bội đón mình trước sở làm. Tiếp hết sức ngạc nhiên và khuyên Bội nên trở về, Bội còn do dự kể thấy bố cáo tử con của ông Nghị Tàn. Bây giờ Bội quyết định không trở về nữa.

Từ đấy Bội là bạn đồng hành của Tiếp, gần gũi, khuyến khích Bội làm những việc ích lợi chung.

Bội bắt đầu tiếp xúc với đời, hăng hái tham gia vào các việc nghĩa, giúp đỡ các trẻ mồ côi và gia nhập vào hội phụ nữ.

Bội say mê sống đời sống mới vừa tự lập vừa góp công vào vấn đề xã hội.

Ngày đêm Bội tần tảo kiếm cái sống cho mình hoặc giúp đỡ các gia đình bạn bè nghèo túng.

Sung sướng từ tấm bé, giờ phải dãi nắng dầm mưa Bội cảm thấy khó chịu, thường xổ mũi, nhức đầu, hoặc nóng sốt li bì. Nhờ có Tiếp săn sóc và nâng đỡ tinh thần dần dần Bội quen với cái sống cực nhọc.

Con người dù khổ đến đâu mà biết phụng thờ một lý tưởng sẽ không thấy mình khổ nữa, chính lý tưởng là nguồn an ủi và biết làm cho con người thấy đời toàn một màu tươi. Trường hợp của Bội cũng thế. Lý tưởng mà Tiếp đem lại cho Bội đã rèn luyện cho Bội một tâm chí vững vàng, có đủ năng lực vượt qua sự khổ cực.

Thanh niên nam nữ có dịp gần gũi nhau, đồng ý về những điểm sống, có một ý niệm về hiện tại và tương lai, dĩ nhiên là họ dễ cảm nhau, yêu nhau.

Ái tình chớm nở giữa Bội và Tiếp trong trạng huống này.

Họ coi đó là việc tự nhiên. Trai gái trưởng thành biết nhau rồi yêu nhau. Huống chi, ngoài vấn đề tình cảm họ còn chung nhau một hoài bão.

Tuy yêu nhau bằng mối tình thanh cao, song cả hai chưa thể xây dựng gia đình trong lúc đầy trời khói lửa.

Cho nên đôi bạn tình ấy vẫn mỗi người mỗi ngã làm việc không ngừng.

- Chị Bội ơi! Chị Bội...

Có tiếng ai gọi mình ngoài cửa, kéo Bội trở về thực tại, Bội quay lại vừa lúc chị Ba bánh tét xô cửa bước vào nói qua hơi thở hổn hển:

- Chị Hai tắc xi đau bụng đẽ đang lăn lộn bên kia, khổ cái là anh ấy không có ở nhà vậy nhờ chị phụ đưa vào nhà thương Chú Hỏa.

Nghe chị Ba bánh tét nói vậy. Bội lật đặt lấy khăn đội lên đầu bước mau qua nhà chị Hai tắc xi.

Quả thật chị này đang lăn lộn kêu la mặt tái mét mồ hôi đổ ròng ròng. Cái bụng chữa tới ngày sanh to bằng cái thúng.

Không để chậm trễ một giây nào, Bội đỡ chị Hai tắc xi dậy rồi hỏi chị Ba bánh tét kêu xích lô chở vào nhà thương.

Xong rồi chị Ba bánh tét chạy kiếm anh Hai tắc xi để cho hay. Xế trưa chị trở về thuật chuyện anh Hai tắc xi bị bắt ở bót vì hồi sáng anh lạc tay lái đụng nhằm một Hoa kiều đi xe đạp trọng thương. Chiếc xe được chủ lãnh về, còn anh Hai bị giam.

Hai vợ chồng anh Hai tắc xi cô cút, Bội đành ở lại nhà thương săn sóc chị Hai. Khuya lại, chị sanh trẻ gái, Bội đóng vai người nuôi dưỡng luôn.

Địp này Bội hiểu thêm sự thiếu thốn, thiệt thòi của sản phụ Việt Nam. Nằm ở phòng "thi" sự ăn uống khổ cực, còn thiếu cả thuốc men. Mỗi ngày chỉ chích một mũi thuốc, dầu để thoa bóp hoặc uống thì không có.

Vợ chồng anh Hai tắc xi làm không có dư, cái ăn cái uống, nhà cửa thuốc men hàng ngày nuốt hết tiền công lao của anh Hai làm ra. Bây giờ sanh nở nằm một chỗ, chị Hai chỉ còn có mười đồng dính túi.

Hàng xóm chung đậu kẻ ít người nhiều giúp chị Hai có tiền ăn đẽ. Phần Bội nghỉ bán suốt tuần chạy vô chạy ra nhà thương săn sóc sản phụ và đưa trẻ.

Chị này nghe chồng bị giam thì khóc kể om sòm vái trời vái Phật chồng chị được thả ra.

Tới ngày mẹ con chị Hai tắc xi về trong xóm Bội mới được rảnh tay, Bội bắt đầu lo ngại cho Tiếp. Sau ngày anh rời khỏi Sài Gòn tới nay gần mười hôm rồi, tin tức biền biệt. Tốt với Mạnh hầy còn bị giam, hơn mười người bị đuổi, chủ đã điền người khác vào thế rồi, không biết Tiếp có hay không? Tại sao Tiếp không nhắn về? Bội ái náy lắm. Lần thứ nhứt Bội cảm thấy buồn.

Mấy hôm nay nhiều cuộc bố ráp xảy ra trong thành phố. Mỗi ngày nhà binh Tây đi rùng rợn các nơi. Vài tay chính trị và năm ba nhà trí thức hoạt động cho cánh quốc gia bị bắt. Nhiều chiếc tàu chở tù ra Côn Đảo.

Ban đêm các sòng bạc công khai ở Kim Chung, Đại Thế Giới, xóm Bình Khang³ thi nhau mở cửa gieo rắc màn ung độc cho xã hội Việt Nam.

Thấy thế, Bội càng nóng nảy muốn tranh đấu, rồi Bội tưởng tượng giờ phút này trong cái nhà lá cạnh lò than, Tiếp ngồi chồm hồm với năm ba người bạn bàn luận những vấn đề chính trị, giọng Tiếp lúc ôn tồn, lúc hùng hồn. Họ say sưa thảo luận, lắm khi quên cả cơm nước.

Một lần Bội được hân hạnh cùng Tiếp hội họp dưới mái nhà lá ấy. Bội ngồi song song với Tiếp. Các bạn của Tiếp mỉm cười nói đùa:

- Có đủ anh chị dự cuộc thảo luận hôm nay chắc là sôi nổi và đậm ắm lắm.

Tiếp bắt bẻ liền:

- Hễ sôi nổi thì không thể đậm ắm được, mà hễ muốn đậm ắm thì không thể sôi nổi.

Tiếp nói xong cả bọn ò lên cười. Bội cũng cười, vì câu nói của Tiếp ngụ một ý tứ kín đáo phân tách mối tình của hai người.

Chính Bội cũng không muốn để ái tình ràng buộc nghĩa vụ. Bên cạnh cuộc tranh đấu cho quyền lợi chung, còn có cuộc tranh đấu với mối tình cảm phức tạp bồng bột khi tuổi đang xuân.

Bội đã chiến thắng nó không mấy khó khăn trong lúc cố rèn luyện một bản năng cứng cỏi.

³ Hai Khu Kim Chung, Đại Thế Giới là hai sòng bạc, có đầy đủ các trò bài bạc như ở Macau, Las Vegas. Xóm Bình Khang không có cờ bạc nhưng là khu yên hoa công khai, có giấy phép do Nhóm Bình Xuyên khai thác để kinh tài. (NVS)

Bội đang chìm đắm trong mớ tình cảm vụn vụn của quá khứ, thình lình nghe tiếng chân người bước nhẹ lên thềm.

- Tiếp đã trở về?

Cánh cửa xịch mở, một luồng gió lạnh lùa vào làm mờ tỏ ngọn đèn dầu. Bội quay lại. Một người đàn ông đứng sừng sững.

- Ai đó?

Bội lên tiếng hỏi, người kia đáp:

- Thanh đây, chị Bội không nhận ra à?

Bội mừng rỡ:

- Kia anh Thanh ở quốc lộ 16 về... chắc có tin...?

Thanh ra dấu bảo Bội đừng nói lớn, rồi nhẹ giọng bảo cho Bội biết Tiếp đã về Sài Gòn và muốn gặp Bội đêm mai ở...

Bội đã hiểu nên gật đầu lia lịa. Thanh từ giả rồi lui ra.

Bội khép chặt cửa, tắt đèn lên giường nằm, lòng rộn rã niềm vui.